

KUIDAS EHITASIN OMA MAJA

Evald Korts

Eessõna

Inimkonna areng on toimunud väga pikaajaliselt ja väga erinevate etappide viisi. Elati rändrahvana ja liiguti ühest paigast teise. Kütiti loomi ja nii hangiti elatist. Kuid see eluviis oli väga raske ja jahimeestel tekkisid erimeelsused jahimaade pärast. See hakkas tingima eluviisi muutmist. Paikseks jäädes tekkis vajadus kapitaalsema eluaseme järele. Muidugi ei hakatud kohe hooneid ehitama, sest selleks polnud oskusi ja mõistus polnud selliselt veel arenenud. Esialgu ehitati muldonnitaolisi eluasemeid. Nii hakkas pika ajaloo jooksul arenema ikka enam ja enam täiustatud elamise nõuetele vastav ehitamine. Aegade jooksul arenes ehitamine niikaugemale, et valmisid juba uhked hooned kuni lossideni välja.

Ühel kaunil päeval hakkas arenema ka minu soov ehitada endale isiklik elumaja. Lapsepõlves olin suvel karjas käies ehitanud okstest ja talvel lumest onne. Selleks andis juhtnõore minu isa, kel oli ka sama hästi kui omaehitatud elamu ja sinna juurde kuuluv talumajapidamises vajalik hoonekompleks. Sel ajal kui isa ehitas, olin paras õpipoois, kes oskas juba ehitust jälgida ja tänu isa näpunäidetele ka naela seina lüüa. Olin 12-aastane poiss, kui isa ehitas küüni koos rehetoaga, ja selle hoone laastukatuse katmine usaldati mulle. Seda tööd juhendas õppinud meister – minu isa, kes nägi minus õpivõimelist abilist. Kokku tuli mul teha umbes 100 m² laastukatust, milleks kulus paar kuud.

Olin abiks ka teiste hoonete ehitamisel. Isa ostis külarahva käest palksauna, mis tuli meile vedamiseks esialgu lahti võtta. Kõigepealt tulid palgid nummerdada, et uues kohas saaks need õigesse paika panna. Mulle usaldati nummerdamise töö, mis oli loomulikult väga vastutusrikas. See usaldus lisas mulle tublisti enesekindlust ja aitas mul arendada oma unistusi – ehitada ka endale tulevikus maja.

I osa

Pärit olen Kolga-Jaani vallast (endine Võisiku vald) talupidaja perekonnast. Sünniaasta on mul 1923. Viljandisse sattusin elama juhuslikult olude sunnil, sest mind mobiliseeriti detsembris 1944. aastal Nõukogude armeesse ja suunati Põltsamaalt Viljandi sõjakomissariaati. Et meid tuli kokku ainult neli poissi, siis komissar major Olev kutsus kohale miilitsatöötaja, kes viis meid õhtul Viljandis asuvasse Tartu Ehitustrusti nr 3 Viljandi Ehitusvalitsusse nr 4, kus meid järgmisel päeval selle asutuse täisõiguslikeks liikmeteks arvati. Nii asusimegi kohe ehitajatena tööle. Rahvas nimetas seda tööpatiks.

Mina töötasin ehitusorganisatsioonis mitmel erialal, kuid mitte otseselt ehitustöölisena, olin rohkem tehniliste alade mees. Vahepeal oli minust saanud perekonnainimene ja olin saanud ilusa korteri, kuid soov ehitada oma maja polnud kuhugi kadunud. Olin ju maal sündinud ja kasvanud ja see igatsus oma maja järele üha kasvas. Kujutasin ette, kui tore on see, kui lastel on oma roheline muruga mängumaa, nagu oli mul endal lapsena olnud. Kuna olin Kolga-Jaani poiss ja linnast oli sinnapoole väljasõidutee Põltsamaa tee, unistasin saada oma elamukrunti sellesse kanti.

1951. aasta suvel läksin Viljandi Linna Täitevkomiteesse ja uurisin peaarhitekti käest, kuidas saada ehitamiseks krunti. Tema oli väga lahke mees ja tegi mulle selgeks, et ega see väga lihtne ole, aga võimatu see ka pole. Ta seletas selle asjaajamise käiku mulle umbes nii, et tuleb teha linna täitevkomiteele avaldus ja kui sulle otsustatakse krunt eraldada, siis maamöötaja mõõdab selle välja. Seejärel tuleb lasta teha ehitusprojekt. Kui see kinnitatakse, antakse välja ehitusluba ning seejärel võib hakata tegutsema. Tegin avalduse ära ja viisin selle linna täitevkomiteesse sekretäri kätte. Sekretär teatas mulle, et järgmisel nädal on komitee koos ja siis läheb ka minu avaldus läbivaatamisele. Tuleb ainult ise kell 10 kohal olla ja siis selgub.

Avaldus oli antud ja jäi üle oodata, mida otsustatakse. Esialgu andsin avalduse Põllu tänaval jagatavate kruntide kohta ning seejärel käisin veel mitu korda seal neid maalappe vaatamas. Peas oli juba mitu plaani, kuidas ma seal tegutsema hakkam. See krunt, millele ma silma heitsin, oli lõunapoolse kallakuga, mis andis aia kujundamiseks palju häid võimalusi.

Aeg möödus kiiresti ja saabuski see päev, kui ehituskrundi eraldamine pidi otsustatama. Olin juba varakult kohal ja ootusärevus oli suur, sest oli see ju minu elus esimene suurem ettevõtmine. Kui kellaeg kätte jõudis, kutsuti mind sinna ruumi, kus komitee koos oli. Ümber suure laua istus kümmekond inimest. Minu avaldus loeti ette. Kohe tuli ühelt kahtlase välimusega isikult esimene küsimus, et mitu hobust mu isal on. Olin niisugusest küsimusest väga üllatunud, kuid vastasin otse, et minu isa on kolhoosi tallimees ja tema hoole all on kümme kolhoosi hobust. Ma juhtisin küsija tähelepanu sellele, et olin oma avalduses taotlenud elamuehituseks maad ja luba eluaseme ehitamiseks oma neljaliikmelisele perele. Minu avalduses ei olnud ju kirjas, et soovin ehitada hobustele talli, kuhu mahuks kümme hobust. Järgnes täpsustav küsimus: mitu hobust andis mu isa kolhoosi? Ma ei saanud niisugustest kummalistest küsimustest aru. Mis on seost minu elumaja ehituse taotlusel hobustega? Ja seda ma ka sellele küsijale selgitasin. Järgnes kolmas küsimus, kuhu oli saanud mu isa kolmas hobune. Siis hakkasin taipama, kellega on mul tegemist. Isal jah, oli kolm hobust, kellest ta kaks andis kolhoosi, kuid kolmanda, noorhobuse, andis vend Erichile, kellele see oli lubatud. Sain alles nüüd aru, mis inimene see on, kes sellisel kaalukal kohal töötades oma võimu näitab. Ja oligi kõik. Esimees ütles veel, et nad saavad minu avaldusele vastuse. Tulin koosolekult ära segaste tunnetega. Arutasin seda olukorda hiljem töökaaslastega ja leidsime, et sel moel asjast asja ei saa, kui otsuste tegemiste juures on sellised võhikud. Üks poliitikas oma arust tark inimene võib kõik nässu keerata.

Linnast saabunud vastus oli väga lühike, selles teatati, et avaldust ei saanud rahuldada. Hobustest seal juttu ei olnud. Nii lõppes minu esimene katse hakata endale maja ehitama. Hiljem selgus, et see küsija oli meie koduvalla sauniku poeg Otto, kes kolhooside moodustamise aegu oli olnud agar organiseerija ja kolhoosidesse antava vara näppudel üles lugeja ning oma agaruse tõttu oli tollal arvatud prokuratuuri töötajate nimekirja.

Muidugi see esimene ebaõnnestumine ehituskrundi taotlemisel minu soovi ei kustutanud ja ma tegutsesin edasi. Järgmine ehituskrunt, mida mulle soovitati, asus Paala teel ja oli 1200 m² suur. Selle oli Viljandi Linna Täitevkomitee nõukogude korra algul elamuehituseks eraldanud ühele Viljandi linnakodanikule. Too mees ei olnud aga etteantud tähtjaks elamut ehitama hakanud. Lepingus seisis kirjas, et kui

tingimustest ei ole kinni peetud, antakse krunt teisele soovijale. Ja nii see juhtus, et seda krunti soovitati mulle. Nüüd oli see krunt juba muudatustega: poolitatud ja mõeldud kahele ehitajale. Kui läksin krundiga tutvuma, sain selle endise omaniku käest söimata. Too mees ei valinud sõnu, millega ta mind üle külvas. Umbes samuti oli ta käitunud linna täitevkomitee esimehega. Pöördusin uuesti täitevkomiteesse ja palusin selle otsuse tühistada, sest sinna krundile ehitada poleks lihtsalt võimalik olnud. See mees oli nii jõhkra käitumisega, et ta oleks olnud suuteline minu tööd hävitama.

Mul oli juba kaks ebaõnnestunud katset saada ehituskrunt täitevkomitee kaudu. Hakkasin mõlgutama mõtet, et proovin omal käel asja ajada, sest ka mõned kruntide eraomanikud soovisid ehitusplatse müüa. Pika otsimise peale leidsingi linna äärest Looga tänavalt ilusa platsi sisselangenud elamuga. Sain ka omanikuga kokku ja hakkasin temaga koha ostmiseks läbirääkimisi pidama. Omanikuks oli üksik haige vanahärra, kes oli riukaid täis. Ta tahtis, et ma laaksin raha talle kohe lauale ja seejärel ostaksin ehitusmaterjalid. Ta lubas aidata mul ka ehitada. Ja kui maja on valmis, siis on meil aega küll sinna notari juurde minna. Olin küll alles noor ja maalt pärit mees, kuid taipasin kohe, et nii need asjad ei käi. Loobusin ka sellest võimalusest, sest see oli väga kahtlane äri.

Kuid mis halvasti, see uuesti, kuni saan oma tahtmise ja võin perele maja ehitada. Minu põhimõte oli mitte alla anda. Järgmisel aastal tegin uue avalduse, sest olin kuulnud, et otsustajate ring oli vähenenud, ja lootsin, et niinimetatud eriti tarku nende ametnike hulgas kindlasti enam pole. Pöördusin 1955. aastal uuesti linna täitevkomiteesse. Selle esimees soovitas mul ringi vaadata, kus veel krunte jagatakse, ning rääkida peaarhitektiga, kelleks oli soliidne härrasmees nimega Ott Puuraid. Võtsin soovitus kuulda ja läksin peaarhitekti jutule. Ta kuulas minu mure ära ja lubas minuga ühendust võtta, kui midagi uute jagatavate ehituskruntide osas selgub. Ei läinud kaua aega, kui sain peaarhitektilt kutse linna täitevkomiteesse. Ta andis mulle ülevaate järgmiste jagatavate ehituskruntide kohta. Mulle meeldisid tema pakkumised väga, sest nii täitunud ka minu esialgne unistus saada ehituskrunt Põltsamaa tee lähedusse. Pakutavad krundid asusid Uueveski linnaosas. Leppisin kokku krundi osas, mis asus Kullamäe tänaval ja kandis numbrit 25. Nüüd järgnes jälle avalduse kirjutamine ja selle edastamine täitevkomiteele. Seekord mu avaldus rahuldati ja ma tundsin ennast maailma õnnelikema inimesena: minu soov oli täitumas. Sain kinnitust vanasõnale: kes sõuab kõigest väes, saab üle igast mäest.

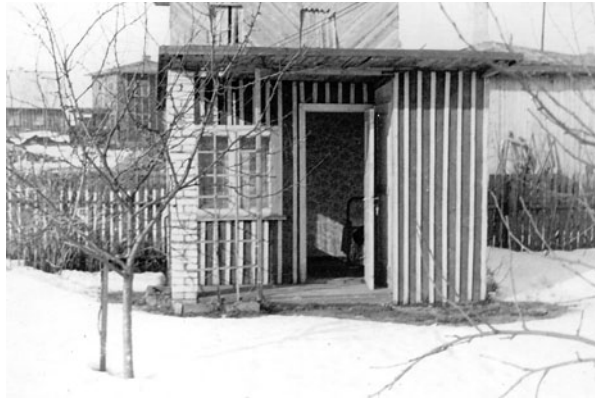
II osa

Nüüd, kui minu soov saada ehituskrunt oli täitunud, tundsin ennast väga õnnelikuna, sest oli võimalus oma energiat põhitöö kõrvalt oma maja ehitamisel rakendada. Hakkasin juba aegsasti ehitusmaterjale varuma. Kui leidsin midagi väga soodsat, ei jätnud ma ostuvõimalust kasutamata.

Krunt oli eraldatud ja oli vaja leida arhitekt, kes maja ehitusplaani ja projekti valmis teeks. Nõusoleku selleks andis Viljandi linnas töötav arhitekt Valter Harju, kes oli ka meie perekonnatuttav. See tuli asjale kasuks. Peagi oligi valmis projekt, mille peaarhitekt pidi kinnitama. Sain ehitusloa ja ehitus võis alata.

Kõigepealt korrastasin aia osa. Pinnas vajas tasandamist. Istutasin ka juba õunapuid,

et võimalikult ruttu saaki saada. Oma ehitajaoskuste kinnitamiseks otsustasin kõigepealt krundi serva ehitada aiamaja, et oleks koht, kuhu puhkama või tuule- ja vihmavarju minna. Ka suurtel ehitusplatsidel tehti ju kõigepealt tööliste tarvis niinimetatud soojakud. Et ise töötasin ehituses, järgisin seda traditsioonilist malli. Aiamaja ehituseks eraldasid krundist pinda 3×3 m². Selle hoone

Valminud aiamaja.

valmishitamine oli mulle ka proovitöö, kuidas asjaga hakkama saan. Ma polnud ju varem ühtegi hoonet iseseisvalt ehitanud. Ehitustööga olin kokku puutunud isa käe all ja samuti olin näinud, kuidas ehitustöölised hooneid ehitades tegutsesid. Otsustasin aiamajale teha silikaatkividest posti, et kätt harjutada. Samuti tegin silikaatidest postid tänavapoolsele aiale. Mõte oli selles, et kui suudan need postid korralikult valmis teha, võin ka hoonekarbile proovida ise silikaatvoodri teha. Need kavandatud tööd tulid mul oma arust hästi välja. Kutsusin väljaõppinud töömehed tööd üle vaatama ja ka nemad jäid rahule. See andis mulle piisavalt kindlustunnet.

Otsustasin, et võib alustada hoone mullatöid. Olin ehituses 1954. aastal vastu võtnud peamehaaniku koha ja saanud seega mehhaniseerimise osakonna juhatajaks. Nii otsustasin ka oma maja ehitamise töid pisut mehhaniseerida. Olime saanud just äsja suure mullatööde ekskavaatori Э-302. Küsisin meie ehitusettevõtte juhatajalt, kas võin uut mehhanismi kasutada ka oma elamu ehituse juures vundamendisüvendi kaevamiseks. Et olin ise nende masinate kasutamise eest vastutav isik, siis loomulikult mulle see luba anti. Seega olin omateada Viljandis esimene individuaalmaja ehitaja, kes kaevas oma majale keldri vundamendi süvendi masinate abiga. See asjaolu kiirendas ehitust tunduvalt ning tegi ka raske mullatööde osa kergemaks. Käsitsi tehes oleks see võtnud tohutu aja ja energia.

Minu juures korteris oli mu noorem vend Vello, kes käis Viljandis keskkoolis. Ta oli hea sportlane ja oli lahkelt nõus mind ehitusel aitama. Mulle tundus, et ta oli asjast huvitatud ja võttis seda kui treeningtundi. Pärast ekskavaatoritöö lõpetamist panime vundamendi mõõtmetekohaselt paika, seejärel tegin keldri seinte valamiseks saalungid ja talguliste abiga sain ühel laupäeval päeval seinad valatud. Enne olid muidugi kohale toodud kivid ja kruus, mida sain osta Puiatu Kalinini-nimelisest kolhoosist. Nüüd oli vaja lasta keldri seintel kivistuda, et töid jätkata.

Kui seinad olid kivistunud, jätkus töö laelaudise tegemisega. Kui laudis oli valmis, paigaldasid sellele 8 mm raudlatid 15×15 cm ruutudena. Ka keldri lae valasin sõprade abiga hoogtöö korras, nagu tollel ajal niisuguseid töid nimetati. Lae valamine ühekorraga oli vajalik seetõttu, et ka see ühtlaselt kivistuks.

Oli juba sügisene aeg ja seega tuli ehitus talveks konserveerida, et kvaliteetset tulemust saada. Paigaldasid keldri laele külmumise kaitseks 10 cm paksuse freesturba kihi ja siis jäi ehitus kevadet ootama.

Valminud on keldrikorrus.

III osa

Ehitusplats taraga piiratud, aiamaaja olemas ja kelder ka ehitatud – kui nii sihikindlalt suudan ehitusega edasi minna, saab mu pere peatselt uue ja toreda elamise. See andis mulle palju jõudu ja enesekindlust uue kodu ehitusel edasi tegutseda. Otsustasin talvel juurde varuda puitmaterjali, et seda oleks piisavalt hoone karkassi ehituse tarvis. Mul oli plaan, et pean saama hoone järgmiseks sügiseks katuse alla. Siis saaks järgmisel talvel ehituse peal tegutseda ning sisetöid teha. Sisetööde tegemine tundus mulle niiviisi eemalt vaadates huvitav ja lõbus.

Tegin tutvust Viljandi Metsamajandiga, mis metsa üles töötas ning metsamaterjali soovijatele müüs. Majand müüs palkideks saetud metsa nn kännu juurest. Palgid tuli endal saelangilt vedada sellisesse kohta, kuhu autoga juurde pääseks. Hind, mida metsamajand soovis, oli ka sobiv: I sort 25 rubla, II sort 20 rubla ja III sort 15 rubla tihumeetri eest. Koht, kust ma palke pidin saama, oli Tarvastu metskond. Pidin metskonnaga ühendust võtma ja ostu kindlaks tegema, siis raha majandi kassasse maksuma ja väljavedu võiski alata. Mul aga polnud niisugust autot, millega palke metsast välja vedada. Pöördusin uuesti metsamajandi poole palvega väljaveo osas aidata. Mul soovitati pöörduda metsavahi poole. Metsavaht oli nõus mind selles osas aitama ja lubas palgid laoplatstile vedada, kuid selle eest pidin maksuma 10 rubla tihumeetri kohta. Pidin olema selle hinnaga nõus, sest muud mul üle ei jäänud. Lõime selle töö osas käed. Andsin talle oma telefoninumbri, millele ta pidi helistama, kui töö on tehtud. Ei läinud palju aega, kui ta helistas, et palgid on välja veetud, ja juhatas ka koha kätte, kus see laoplatas asus. Pidin oma väljasõidust palkide järele teada andma, et ta saaks mulle vastu tulla ja näidata, millised on minu palgid. Nüüd oli mul vaja ainult mehed ja autod muretseda ja siis palkidele järele sõita. Kutsusin endale appi oma kaks venda ja oma ehitusettevõttest paar laadijat kui laadimise asjatundjad ja ühtlasi abimehed ning ühel pühapäeval päeval läks siis selleks tööks lahti. Olin enne oma asutuse

juhatajaga kooskõlastanud paari auto kasutamise ja saanud ka loa kasutada meie asutuse saeraami. Ka saeraamimehe Jaan Vareseaga leppisin kokku palkide laadimise koha ja nende saagimise.

Kohalesõit metsa läks hästi. Saime kenasti ka metsavahi kätte ja algas palkide autodele laadimine. Et kõik olid asjalikud mehed, käis laadimine üpris kiiresti ja peagi olid palgid autodel. Et palke oli palju, pidime sama toimingut kordama ja teist korda veel metsa sõitma. Õnneks saime ühe päevaga hakkama ja pühapäeva õhtuks olid palgid saekaatris. Järgmisel nädalal organiseerisin õhtuses vahetuses palkide lõikuse laudadeks ja prussideks ning seejärel materjaliveo oma ehitusplatsile. Kasutasin oma ehitusorganisatsiooni meistrite abi, et mida ja kui palju, st milliseid laudu või prusse lõigata, sest mul endal seda kogemust polnud ja ka projekti lugemine ei olnud selles osas mul nii lihtne kui õppinud meistritel ja inseneridel. Ehitusplatsil ladusin materjali omal jõul ja sordi järgi riita ehk virnastas. Seejärel katsin virnad tõrvapapiga talveks kinni ja nii jäid need ootama kevadet, mil nad kasutusele võetakse. Neist laudadest, prussidest ja taladest pidid saama ju maja seinad ja lae karkassid.

Mul oli plaanis talve jooksul muretseda ka muid materjale. Vaja oli kive korstna ladumiseks, siis väga mitmesuguses suuruses ja mõõdus naelu ja palju muid abimaterjale, et kevade saabudes oleks kohe võimalik karkassi püsti panema hakata. Õemehega, kes töötas KEK-i ehitustel, leppisin kokku, et tema tuleb mulle appi ja teeme selle töö kahekesi ära. Saabumas olid maipühad, mis sel aastal kestsid neli päeva, ja otsustasime need kasutada minu maja karkassi ehituse alustamiseks. Vaikselt unistasin, et ehk saame suurema osa sellest tööst ka valmis.

1. mail olime kahekesi minu ehitusplatsil ja töö võis alata. Enne aga vaatasime naabermaja sõrestiku üle, et kuidas seal need asjad tehtud on. Saime päris selge pildi ja hakkasime minu maja juures tööle. Päris ladusalt see töö meil siiski ei läinud. Nii mõneski asjas lasime pisut mööda, sest hakkasime kiirustama. Vead said parandatud ja neljanda päeva õhtuks oligi sõrestik üleval. Seisma ta jäi, maha ei kukkunud. Sellest järeldasime, et oleme hästi teinud. Õemes töötas küll ehitustel, kuid sellist elumaja polnud ta varem teinud. Ta oli ehitanud rohkem kividest laotud põllumajandushooneid. Muidugi käisime mitmel korral ka naabri valmis karkassi kaemas ja sealt õppust võtmas, kui tundsim, et oma mõistusest jäi väheseks, või kui hakkasime mõnes asjas kahtlema.

Karkass sai püsti pandud, nüüd oli järjekord sarikate tegemise ja nende paigaldamise käes. Olime oma arust küll juba ehitusmeistrid, kuid sarikate tegemist ja nende paigaldamist me endile siiski ei usaldanud. Sain maalt appi kolmemehelise brigaadi, kes iseseisvalt ehitustel töötas, ja need mehed tegid selle töö ära ühe päevaga. Õhtust aega jätkus ka veel selleks, et korralik sarikate liik ära teha.

Nüüd hakkas suur töö – seinte ja katuse katmine laudadega. See oli töömahuks ja võttis juba kauem aega. Kartulivõtu ajaks, s.o sügiseks sai asi niikaugele, et ka katus sai ühekordse papi peale. Suvel olid puidutöökojast ukсед ja aknad ära tellitud, et saaks tööd järjest teha.

Nüüd, kui katus oli pea kohal, oli hea juba hoone sees vajalikke töid teha. Üheks selliseks oli akende klaasimine. Kui aknad klaasitud, said need majale paigaldatud. Et asi oleks ehtne, oli vaja ka ukсед ette panna. Uste paigaldamine tegi majast juba maja. Eemalt vaadates oli maja juba nagu valmis, ukсед ja aknad olid ees ja seinad olid ühekordselt laudadega kaetud. Südames oli suur rõõm, et olin oma töödega nii

kaugele jõudnud. Puudu oli veel korsten, sest mis maja see on ilma korstnata!? Tuli kohe korstnaladumisega peale hakata, sest materjal oli mul ju olemas. Korstnat aga polnud ma kunagi varem teinud, ainult näinud, kuidas korstnast suitsu tuleb. Korsten peab saama korralik, et sellel oleks tõmbus ja kui ahju tule teed, suitsu ikka üles taeva poole lendaks. Uurisin kirjandust ja küsisin tarkust nendelt meestelt, kelle igapäevane töö oli korstnaladumine. Peagi oli mul ülevaade, missugune üks korralikult töötav korsten olema peab. See pidi olema neljakandiline torn, mis ülevalt poolt pisut kitseneb – ja oligi kogu see korstna saladus, mida ma lugemisest ja nõuannetest teada sain. Hakkasime pihta, olgugi et iseeneses pisut kõhklesin, kas see ikka nii lihtne on. Kõigepealt tõime katuseavast alla neli nööri, mille kinnitasime korstna vunda-

Meie perebrigaad.

mendi iga nurga külge. Need neli nööri moodustasid korstna kontuuri ja nende vahele tuli hakata nüüd seda torni, õigupoolest korstnat ehitama. Moodustasin ladumiseks oma pereliikmetest brigaadi. 14-aastane poeg Walmond hakkas kive kohale kandma, 10-aastane tütar Margot hakkas segumeistriks ja oma jõu kohaselt segu kohale kandma. Selleks sai talle kaheliitrine pangmeisterdatud. Mulle endale jäi siis meistri-brigadiri koht, kes loomulikult tegi ka segu. Poeg tõi kohale korstnakivid, mida ma rohkem ei lubanud tassida kui kaks tükki korraga. Nii see korstnaladumise töö lahti läks. Kui olime paar tundi töötanud, tegime puhkepausi ja imetlesime, mida selle ajaga olime valmis teinud. Ilus oli oma tööd vaadata, olime rahul ja kiitsime üksteist tehtud tubli töö eest. See valmis saanud korstnajuup oli umbes meetri pikkune.

Nii me siis oma brigaadiga õhtuti tööd tegime, lapsed pärast kooli ja mina pärast oma tööpäeva. Niimoodi töötamine võttis aega, kuid ikkagi jõudsime nii kaugele, et korstnaots ulatus lõpuks katusest välja. Olime selle üle väga õnnelikud, sest mis ise tehtud, see hästi tehtud. Panin keldrisse korstnajala juurde plekkahju küdema, et veenduda, kas tõmbus tekib. Läksime õue vaatama ja ennäe imet: suitsu tuli korstna otsast välja ja tormas otse üles taeva poole. Siis siirdusime tagasi keldrisse, et veenduda, kuidas tuli ahjus põleb. Tõmbus oli hea ja tuli ahjus põles hästi ning kohe oli keldris ka sooja õhku tunda. Panin ahju lähedale paar pinki istumiseks, et nautida esimest sooja meie majas.

Et ma selle toiminguga lõppemise aja olin umbes ette arvestanud, oli mul brigaadi liikmetele – tütrele ja pojale – varutud kummalegi pudel limonaadi ja väike tahvel šokolaadi. Brigadir sai preemiaks pudeli õlut. Väga suurt heameelt tegi see, et olime oma jõududega saanud hakkama nii suure tööga. Korstnaehitus oleks olnud väga kallis, kui oleks pidanud laskma seda palgatud mehel teha. Rõõm oli seda suurem, et saime sellega omal jõul hakkama.

Ega sellega mured otsa saanud. Jäin üksinda majaehitust finantseerima, sest abikaasa ehituse vastu huvi ei tundnud ja ta läks teist rada. Mul aga hakkas raha nappima ja hakkasin mõtlema laenuvõtmise peale. Oli ka seadus, et individuaalehitajatele antakse pangast laenu. Pisut asja üle mõelnud, otsustasingi panka minna asja uurima. Pangas juhatati mind kabinetti, kus neid laenuasju aeti. Laenu teemal võttis mind jutule kena mustajuukseline ja valges kostüümis tütarlaps, kes tundus selles küsimuses tark olevat. See tütarlaps avaldas mulle sügavat muljet ja ma mõtlesin tõsimeeli, et kui elus korra saaks teda kas või näpuotsagagi puudutada, oleksin rahul. Kuid ega mind lastud seal kaua mõtiskleda, vaid tuli asuda asja juurde. Ta palus mul oma soovi ära rääkida. Ta selgitas mulle, missuguseid dokumente mul on vaja panka laenu taotlemiseks esitada, ja kui need on olemas, siis paluti uuesti koos nendega panka tulla. Jäin veel imetlema seda neiut, kuid juba tuli küsimus, kas jäi midagi arusaamatuks. Ma ei julgenud seda öelda, miks ma unistama jäin, ütlesin vaid, et kõik on selge, tänasin teda ning lahkusin.

Hakkasin hankima nõutud dokumente. Kõige tähtsam oli hoone valmidusastme akt, mille pidid koostama ja kinnitama ehitusorganisatsiooni insenerid, ning veel mõningad paberid minu töökohta kohta ning asutuse garantiikiri. Kui sain paberid korda, läksin uuesti panka selle neu juurde. Nüüd ma enam nii kohmetu ei olnud. Ta vaatas kõik dokumendid üle ja ütles, et need jäävad panka kontrollimiseks ja ta teatab mulle, kui võin laenu saamiseks uuesti panka minna. Ei läinud kaua aega, kui mind jälle panka kutsuti ja ikka sama neu juurde. Siis ta koostas laenu väljaandmiseks dokumendi, võttis sellele panga direktori allkirja ning sain panga kassast raha kätte. Kogusummas anti laenu 10 000 rubla, aga vastavalt hoone valmidusele, mis oli 70 protsenti, sain esialgu sellest kätte 7000 rubla.

Nüüd oli mul jälle raha ja ehitus võis edasi minna. Majal oli korsten ning võis juba ka pliidi ja truubi valmis teha. Et minu väike korstnaladumise brigaad ei olnud võimeline niisugust keerulist tööd enam tegema, tuli abimees väljastpoolt võtta. Ma ei hakanud teda kaugelt otsima, vaid pöördusin endale teada oleva oma ala meistri, meie ehitusorganisatsiooni pliitide ja ahjude tegija Adu Särgava poole. Ta oli meelsasti nõus mind pliidi ja truubi tegemisel aitama. Ta andis ka nimekirja, mis materjale ma selleks otstarbeks varuma pean.

Vajalikud materjalid ostetud, läks töö lahti. Et ta abi ei vajanud, hakkasin sel ajal ise köögiseinte täidet paigaldama ja laudist tegema. Soojamüüri valmimise ajaks tahtsin köögipõranda ning kõrval oleva väikese, 10 m² toa valmis saada. Siis oleks see ühe toaga maja juba osaliselt elamiskõlblik olnud.

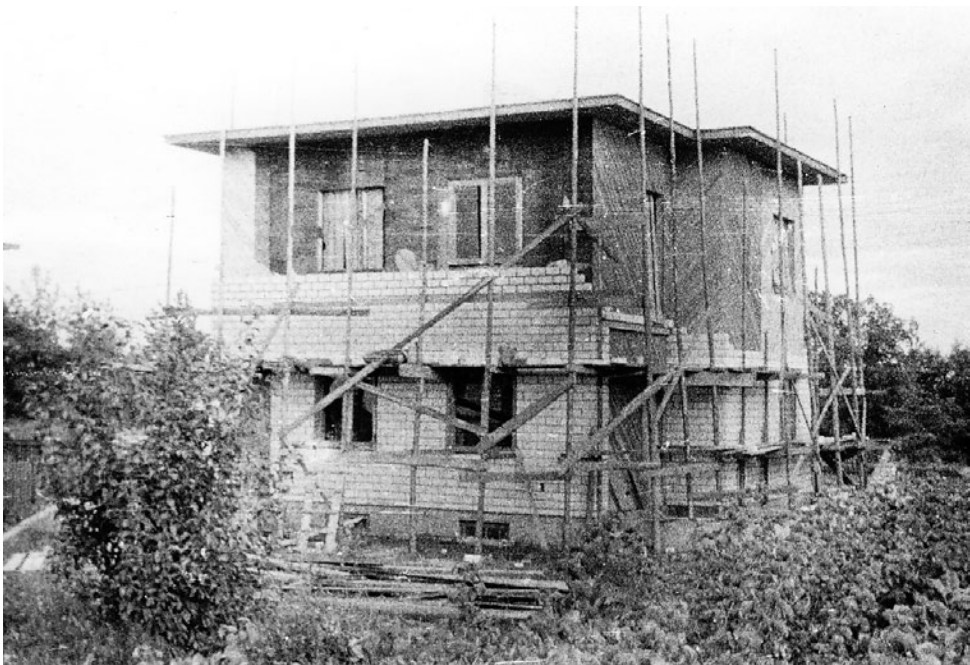
Mõne päeva pärast olidki pliit ja truup valmis ning võisime proovikütmise teha. Kutsusin naabrinaise Erna taignakausiga kohale, et küpsetada esimesed pannkoogid. Vanameistri tehtud pliit töötas nagu kellavärk ja pannkoogid tulid maitsvad. Läks veel nädalapäevad aega ning köök ja väike tuba, millest edaspidi sai söögituba, olid elamis- ja kasutuskõlblikud. Et elasin ja ööbisin nüüd samas majas, jäi öhtu- ja öötundidel ehitamiseks palju rohkem aega ja ehitus jätkus hoogsamalt.

Oli sügisene aeg, kuid soe oli juba majas sees ja otsustasin, et kevadeks suudan esimese korruse enam-vähem valmis saada. Suurem töö oli seinte täitmine, tegin seda linaluudega. Seda soovitasid vanemad ehitajad, et siis ei pidavat hiired ja rotid täidet kahjustama. Poja abiga sai ka see mahukas töö ära tehtud. Samuti oli kevad-

kuudeks valmis esimese korruse lagi koos täidisega. Põrandalauad olid juba olemas ja õhukuivad ning maipühad, mil oli rohkem vaba aega, said selleks planeeritud, et ka suuremale esimese korruse toale põrand paigaldada. Selle toa suurus oli 20 m². Siseseinad katsime kipsplaadiga, mille peale kleepisime tapeedi. Nii saime kevadeks 30 m² elamispinda valmis ja suur mure oli murtud.

Nüüd sain majas enam-vähem normaalselt oma kolmeliikmelise perega elada ja see valmistas mulle suurt rõõmu. See kõik aga nõudis palju vaeva ja kokkuhoidlikku elamist, sest nüüd oli mul ka võlg kaelas, mida tuli paari aasta pärast tasuma hakata. Peaasi oli aga see, et unistus, mis mul oli – ehitada oma maja – hakkas täituma.

Järgmiseks ehitushooajaks, s.o suveks planeerisin maja välisseinte katmise silikaatkividest voodriga, et saada parem soojapidavus. Et silikaatkivid ei muutnud välisõhu ja ilmastiku tingimustes värvust, kergendas see ka hoone väljanägemise hooldamist. Hakkasingi kevadel varakult kive, tsementi ja kukermiiti valmis muretsema, et töö käigus ei tekiks materjalipuudust. Osa kive sain osta oma ehitusettevõttest soodsama hinnaga. Meie varustusosakonna juhataja ütles, et on mitu alust praakkive ja kui ma tahan vaeva näha, võin neid kive sorteerida, sest tehas neid tagasi ei võta. Nii sain osa materjali soodsamalt kätte, mis mulle oli väga oluline. Nüüd oli vaja veel asjatundjatega nõu pidada, et kuidas seda tööd alustada. Samas kvartalis, kui mina oma maja ehitasin, tegi endale maja ka meie ettevõtte üks tublimaid müürseppade brigaadi brigadire Ants Pruuli. Küllastasin tema ehitust ja rääkisin talle oma murest. Ta oli hea ja arusaaja mees ning lubas mind selle töö tarvis õpetada. Leppisime aja kokku, ma tegin segu valmis, tassisin kivid kohale ja siis saabus meister. Ta vaatas mu maja üle ja ütles, et paneme kahe kivi kõrguselt voodrikivid paigale ning olgu ma siis ainult juures ja vaadaku hoolega, kuidas ta tegutseb. Nii saavat ma ladumise selgeks.

Õuepoolse välisvoodri ladumine.

Vaatasin tema tegutsemist suure hoolega ja kui kaks rida oli laotud, arvasin, et võin ehk ise ka proovida. Ants oli sellega nõus ja ütles mulle, et kui probleemid tekivad, on ta nõus mind uuesti aitama. Täna sin töökaaslast tubli abi eest ja pakkusin muidugi ka töötasu. Sellest ta keeldus, öeldes, et meie, ehitajad, peame kokku hoidma ja võimaluse korral ikka üksteist abistama. Täna sin teda veel kord ja surusin tugevalt kätt. Nüüd hiljem, kui oma maja välisseina vaatan, mõtlen talle suure tunnustusega südames ja avaldan talle mõttes tänu abi eest. Need kaks alumist müüri-rida paistavad töö puhtuse poolest silma, sest need on spetsialisti tehtud. Muidugi ka minu tehtud kivimüür jäi püsima ja praeguseks on see püsinud juba viiskümmend aastat. Loodan, et teist sama palju püsib ta veel. Ega see kivimüüri tegemine minule kui õpipoisile kerge olnud.

Kevadel alustasin ehitustöid koos poja ning tütreaga. Et kogu maja kivimüüri-ri- gata, oli vaja teha tellingud. Tegime koos tööd terve suve ja novembrikuu alguseks sai maja kivivoodri. Värvilt olid kivid suhteliselt ühtlased. Tore oli vaadata, et ise selle tööga hakkama olin saanud. Et sügis oli suhteliselt soe, otsustasin veel ka maja trepid ära valada. Neid tuli teha kaks tükki: esiuksele ja tagauksele õue poole.

Valminud kivivooder.

Kui oma tegevuse kohta endale aasta lõpul aruannet tegin, leidsin, et pean tempot pisut maha võtma, olgugi et see mulle hästi ei meeldinud. Andsin endale aru, et üksinda ei jõua ma seda koormat kaua vedada. Olin 38-aastane mees, lapsed kasvasid kiiresti ja keegi ei teadnud, millise elutee nad valivad. Kindel oli see, et nad jätkavad õpinguid, mistõttu nende vaba aega mind abistada hakkab jääma järjest vähemaks. Mul oli üksinda väga raske hakkama saada nii füüsiliselt kui majanduslikult. Hakkasin mõlgutama mõtteid, et mul oleks tarvis perenaist ja ühtlasi mõttekaaslast, kes koos minuga oleks huvitatud oma majast ja aiast ning abistaks mind majapida-

mises. Hakkasin oma töökaaslaste ja tuttavate hulgas viibides sellise pilguga ringi vaatama. Oli meilgi ehitusorganisatsioonis ju ilusaid vabu naisterahvaid nii objektidel, abikäitistes kui kontoris. Esialgu aga ei julgenud neid isegi näpuotsaga puutada, et äkki on liimised ja jään vastu tahtmist veel külge kinni. Pika uurimise tulemusena jäi pilk peatuma sellelesamale neiule, kes oli mulle pangast laenu andnud. Vahepeal, kui ehitusorganisatsioonidesse finantsisti töökohad loodi, oli ta meile tööle tulnud. Palk oli ehitussektoris palju suurem kui pangas. Tal olid pooleli õpingud TRÜ majandusteaduskonna kaugõppe osakonnas, mis sellele töökohale just sobis. Tundus, et ta on töökas inimene ning meil oli pajudes asjades ühiseid arusaamu. Viisin ta vaatama oma valmimisjärgus majaehitust, milleks ta oli laenu andnud. Talle maja meeldis. Pärast külaskäiku viisin ta veoautoga koju ning me olime saanud palju lähedasemaks. Nüüd oli mul vaja sellel teemal rääkida oma lastega, kes pärast lahtusprotsessi minu kasvatada olid jäänud. Esialgu polnud nad eriti vaimustatud uue perenaise majja toomisest, kuid peagi mõistsid nad mind.

Pärast leibade ühte kappi panekut jätkus majaehitamine juba koos. Et rahaasjadega oleks asi korras ja ehituse finantseerimine kulgeks normaalselt, tegime omavahelise suulise kokkuleppe, et rahaasjade korraldamine jääb mu abikaasa õlgadele, sest tal on selleks erialane haridus. Ehitus jätkus normaalselt, sest rahakotid olid liidetud ja seega oli parem eelarvet teha.

Kevadel hakkasime tegema teise korruse siseviimistlustööd ja ühtlasi paigaldama keskküttetorusid. Esimesele korrusele oli mul ehitatud ajutine ahi, sest sooja oli ju vaja, kuid maja kütmiseks keskküte ehitada oli ammu plaanis. Ahi õnnestus hästi ja andis tublisti sooja.

Ehituse jätkudes paigaldasime radiaatorid ning soojustasime seinad ja laed. Agaralt abistas mind ehitustöödel poeg, kes oli eriti tubli seinatäidete paigaldamisel. Abis oli ka tütar oma võimaluste piires.

Abikaasal oli rohkem tegemist pere eest hoolitsemise ning töökäimisega. Ühel päeval teatas ta mulle, et oleks vaja teisel korrusel valmis teha üks tuba, sest ta tahtvat ka oma lapse siia majja tuua. Kui olin asjas paremale selgusele jõudnud, olin õnnelik ning hakkasin veelgi agaramalt ehituse juures tegutsema.

Sügiseks sai teine korrus nii kaugele, et võisime sisse kolida. Detsembri algul lõin viimase toa viimaseid põrandalaudu, kui tuli kutse naine haiglasse viia. Nii sain kolmandat korda isaks.

Pärast poja sünni ehitus pisut pidurdus, sest uus majaelanik nõudis oma osa nii ajaliselt kui rahaliselt. Samuti ei tahtnud ma esialgu tekitada ei värvilõhna ega ehitustolmu. Trepikodade osa sai siiski talve jooksul valmis tehtud.

Valminud veranda.

Kevadel, kui maa sulanud oli, sai veranda vundamendi jaoks labidas mulda vajutatud, süvend kaevatud ja ka vundament ära valatud. Veranda seinad said laotud siliikaatkividest, et kõik oleks majaga ühte moodi. Seinaladumise töö oli mul enam-vähem selge, seega kulges see äpardusteta. Juulikuuks said veranda seinad valmis. Nüüd oli vaja veel lagi ja katus teha. Sügiseks sai kõik valmis, põrand alla ja ukсед-aknad ette. Jälle oli 6 m² pinda juures, kuid see oli külm tuba ehk niinimetatud suvetuba.

Järgmisena oli mul plaanis teha garaaži vundament, et kindlustada järgmine tööfront. Selle valmimine jäi üsna hilise sügise peale ja nii juhtuski, et neli päeva pärast vundamendi valamist tuli öökülm, mis ei ole kõige parem asi täielikult kivistumata vundamendivalule. Õnneks oli see mul kaetud ja seetõttu ei juhtunud midagi halba.

Nüüd oli järgmiseks kevadeks jälle töö olemas, sai hakata garaaži seinu laduma. Talve jooksul pidin muretsema kivid ja lae armeerimiseks rauda. Katuse tarvis hakkasin hankima eterniitplaate, sest see oli tolel ajal väga tunnustatud katusekatte materjal. Esiialgu oli maja katus kaetud tõrvapapiga, kuid see polnud väga ilmastikukindel ja pikaks ajaks katuse katteks ei sobinud. Seega arvestasin, et kevadel on esimene töö eterniidi paigaldamine maja katusele, sest muidu võib hakata tuul seda tõrvapappi rebestama ja vesi pääseb maja kahjustama.

Valminud garaaž.

Mulle hakkas selguma, et maja ei saa kunagi valmis, kuid raha ja aega võtab see töö tublisti. Vahel oli majanduslikult ikka väga raske. Kuid asja pooleli ma ei jätnud ja nii sai edasi võideldud. Vahel seletasin lihtsalt tujuloomiseks töökaaslastele, et saame hakkama: palgapäeval keedame suure pajatäie kruubiputru, mida järjest vett lisades lahjendame ja kartuleid sisse keedame, kruubid aina paisuvad ning näljatunnet pole. Päris nii hull asi polnud, aga ilma range arvestuseta oleks ikka raske olnud. Muidugi ka meie mõlema vanemad, kes kolhoosis töötasid, toetasid meid oma võimaluste piires. Eesmärk oli ju püstitatud, et maja tuleb ikka valmis ehitada, seda enam et oma maja saamine oli mu ammune unistus. Suur abi tuli minu abikaasalt, kes oskuslikult meie peret üleval pidas ning ehituseks ja pangalaenu tagasimakseks raha planeeris. Saatus oli talle lõbusa vingerpussi mänginud, nagu ta ütles, ja tal tuli enda antud laen pangale tagasi maksta omaenda koostatud maksegraafiku järgi.

Mingil hetkel hakkasin aru saama, et päris valmis ei saa maja kunagi, sest varem tehtud tööd vajavad juba varsti parandamist või sanitaarremondi: tapeetide vahetamist, uste ja aknaraamide uuesti värvimist jne.

Kevade saabudes paigaldasingi siis katusele eterniidi. Selle juures oli taas suureks abiks mu poeg, kes oli jõudnud juba täismeheikka. Kui maja katus korda sai,

Isetehtud kamin.

et maja oli valmis. Siis saabus aasta 1966 ja saatus premeeris meid maja valmimise puhul käharpäise tütreaga.

järgnes garaaži tegemine. Materjal oli talve jooksul varutud ja ukсед-aknad oma asutuse puidutöökojast tellitud. Garaaži seinte ladumine võttis palju aega, kuid sügiseks sai ka see koos lae valamiselega valmis. Hiljem sai katus peale. Garaaži põrandasse sai auto remontimiseks kanal valatud lootuses, et ehk kunagi saame ka auto ostetud.

Sellega olid siis suuremad ja olulisemad majaehitustööd tehtud, kuid pisikesi töid veel jätkus. Üheks suuremaks tööks võib pidada veel kaminaehitust, mille riski võtsin enda peale. Piisavalt jagus maja peal väiksemaid töid ja tegemisi, aga üldreeglina võis öelda,

HOW I BUILT MY HOUSE

Memoirs

Evald Korts

This piece is the entry to the life writing competition organised by Viljandi Museum and the Viljandi branch of Estonian Genealogical Society, which received the highest evaluation.

Evald Korts, who comes from a farmer's family in Kolga-Jaani municipality, tells a warm, detailed and logically structured story about building his house in the 1950s and 1960s in Viljandi. The young man was mobilised to the Red Army at the end of 1944 and so he came to Viljandi. Later he started work here and began to realise his dream already in 1951. The obstacles placed by the Soviet bureaucracy made the process of getting a land plot in the territory of Viljandi last as long as four years. Thanks to the well-known architect Ott Puuraid he finally got the permit. Building works, which started in 1955 and lasted for ten or eleven years, can be summarised with the phrase *'per aspera ad astra'*. The house was completed step by step, built by hand, requiring a considerable amount of consistency and combination skills. Everything had to be made on one's own or obtained by particular effort. It may seem weird for a modern young reader that in the observed period the builder had to buy timber from the forest, standing beside the stumps there, and manage the processing of timber into boards and squared wood in the situation where private companies and, for example, privately owned trucks were not allowed.

At the same time, the long building process was also full of small victories and happy events – completing the roof and the chimney, and the siding successfully etc. The small victories led to the completion of the house in 1966.

(Editor's summary)